

1) Les ~~meves memòries~~ ^{vaig} començar a es-
criure les meves memòries fa uns
deu anys. Perquè les vaig escriure? Perquè
desitjava ~~com~~ recordar la meua
vida pas a pas, en certa manera:
reviure-la

2) No dic tot el que penso. ^{certes coses} ~~del que jo penso~~
ningu no m'ha de fer res. Però el que
dic és veritat. No invento res ni veuc
que calgui.

3) ~~La~~ La segona part la tinc més
o menys anotada, però no a punt
de solfa.

4) Ignores el nombre exacte d'exemplars
que ~~han~~ ^{la primera} composten ~~l'~~edició. Penso que
uns dos-cil

5) Si, confio en els mees lectors ~~catal~~
en llengua catalana, en particular
en els de Barcelona, Berga, Girona:
la Selva.

6) Sovint només em ^{refic} ~~servicio~~ de la me-
mòria Però tots els passatges ~~histò-~~
~~rics~~ no personals es basen
en les notes que he anat prenent
al llarg dels anys

ordre de matières mës.

moins compagine des

Ginebra (par 1)

~~les amies~~ 60

8.

3

12

650

29,50

havia volat fins al ~~(B)~~ ~~camp~~ ⁴ de concen-
tració de Saint Gervais i repartit diners i
abraçades entre els meus amics concentraciona-
ris. Mirava i ~~palpava~~ el bitllet i no podia
creure en la realitat de la seva existència.

Mil francs Suïssos! Mil francs Suïssos en
un bitllet sol ample, ~~profund~~ ^{groguet}, consistent. Prou
diner per a menjar mil dies a base de pa-
tates o arròs bullits amb aigua i sal.

Aquell troc de paper artísticament estampat
~~era~~ un miracle, ⁱⁱⁱ engendrava ^{ria} altres miracles.
Només de palpar-lo ja m'havien fugit totes
les preocupacions immediates, més encara,
m'omplia el cap de perdolets. Hi feia
resorgir totes les més forassenyades esperances.

~~Pero el dia de caps d'any - d'aquell malaurat
any 1938 - li' oncle del meu marit ^{mariador}
Théodore Mallet, ^{em va} m'havia invitat) junt amb altres
membres ~~de la família~~ a casa seva. Em hi fere~~

~~servir un~~ ^{Em van servir} ~~apat~~ ^{stendont:} salmó fresc, indiots
farcit, foie - gras truffé, gelats, pastissos,
vins de Bourgogne, Champagne, cefe, licors...

Ningú no em va demanar com m'anava la
peina, si' en tenia, si' l'havia perduda, si' espe-
rava Trobar-ne... Tampoc no em van demanar

si continuava tenint la mala costum de men-
jar durant la Setmana i quins menús posava
a la ~~meua~~ Taula. Naturalment jo no vaig comen-
tar ⁿⁱ les patates, ⁿⁱ l'arros ⁿⁱ els flocs de cirada bullits amb
^{aigua i} sal, que menjava regularment de dilluns a diumenge

Des d'allí, un cop o dos, em va enviar diners. Però, aviat, aquesta preciosa ajuda, va estroncar-se, Algú que no anomenaré, va fer a l'oncle, una pintura desastrosa de la meua persona i l'oncle, que desitjava completar la meua educació moral a base de fer-me

~~passar gana~~ va decidir no enviar-me més diners.

~~fer-me passar gana~~
Penso que la gana i el fred son, pedagògicament parlant un excellent mitjà de domar els ^{rebels}. Si jo no hagués estat un cas perdut potser haurien reeixit a domar-me. La mare, que era una santa dona, i m'estimava amb tot el cor, em va escriure una carta tristíssima. ^{Em deia de, oncle} ~~deia~~ que ~~l'oncle~~ Ramon ^{valia que} ~~no m'en-~~
^{no esperes res} ~~viu~~ més diners. ~~per~~ ^{per} li havien dit tant mal de mi i l'oncle s'ho va ~~creure~~ havia empassat amb tanta ^{facilitat} que la seva ànima noble i cristiana, recta i moralista, es va decantar per l'abolició total de la seva ajuda a la meua persona

Jo diria que cap d'aquests carritets no havia estat creat amb fins comercials. La seva veritable com-
sa ~~ex~~ consistia en ^{amb prudència} expandir-se, amb ~~equilibri~~ i modera-
ció, els somnis dels viatgers contemplatius enamorats del
paisatge de les contrades gironines.

Naturalment no podien sobreviure ^{a l'imperiò mercantilisme} a l'expansió
i a les presses modernes. Havien d'ésser, i han estat sa-
crificats.

Els recordo amb una llei d'emocionada recança, sobretot
el d'olot prop de l'estació del qual ^{a girna} vivien els Bertrana i
els ~~avis~~ Salazar en el barri de La Rodona.

La locomotoreta del tren d'olot, talment una joguina,
i els ^{compartiments} vagons, on, ben estibats hi cabien unes deu o dotze
persones entre assegudes i dempeus no havien pretès mai
comparar-se als Talp, als Taf, als Tar, d'aire pretençios
i monstruosa figura, ben sospesos, embutacats, en-
coixinats, enestifats, airecondicionats ~~que~~ ^{que} ~~no~~ ^{no} grimolen
ni sotraquegen però tampoc no són bons per aturar-se

practicaven ^{2 B} ^{III} ^{II} dignament la llengua que tots els poetes i pro-
sadors del país practicaven obligatòriament en llurs tasques profesio-
nals quotidianes. Renunciar ~~hauria estat tirar~~ ^{hauria estat tirar}
per heroi i martir. Fer - si hi passava, ^{per heroi i martir} ~~la cara als babaus~~ la cara
pudent. Alguns hi tenien la mà trencada. En canvi, dels
que per amor i fidelitat a la llengua vernacle renunciaven
a ~~publicar~~ ^{publicar} en cartells i hom no en feia cabal, hom els ignorava
f El grup A. el que es considerava el dels pures reor-
dava que, en altres temps, els homes d'una o dues
generacions abans, ~~h~~ havien estat ~~re~~ revolucionaris de debo
i no havien pagat forçat cara; uns amb la vida, d'
altres amb l'exili, agermanat amb ~~els~~ lleïtes i ~~els~~ mi-
series de tota mena. Ara ~~ningu ja ningú no exposava res~~
~~on prendre actituds revolucionàries~~,
Costava poc fer el maço ^{incondicional} davant del ~~cor~~ ^{del} ~~del~~ ^{del} babaus, ^{prendien}
^{placiant a heroi} posats pseudo heroics, on no exposaven ni la llibertat ni la
~~vida ni la llibertat~~

Tots plegats s'engrescaven ^a ~~representant~~ representant una
bonica comèdia on ~~l'incondicional~~ ^{algun} ~~grup del~~ ^{del} babaus aplau-
dia el falsos herois, entre els quals figuraven ^{algun} ~~els~~ exilats

aprovats. - Fer d'exilats ~~quany~~ ³ ~~3~~ hom no ho és de debò
figuraven com exiliats ~~encara que sovint aquets exilats~~
sempre fa bonic. Sobretot si hom disposa d'un capital que ~~els~~ permet
entrar i sortir lliurement d'Espanya i - llevat d'
alguna excepció ^{de rebel i} d'exilats autèntics això és el que ~~practica~~
servien com a títol de glòria. ^{sense exposar res} la majoria. Se'n
de format per ^{mantenent} els dels pors florals a l'extranger
considerava els organitzats dels pors florals de
de les autoritats ~~eren considerats pels organitzats d'~~
Hom els afavoria amb espèlts, més o menys difamants dels que ^{gaudien}
fora com a solents. Hi havia doncs dos pors florals en
aquests ~~momentos~~ ^{els promituts, els concurrents i els}
els quals es premiaven poesies i prosa escrita en llengua ca-
talana (bona o mediocre això no fa el cas) El grup dels
inviolables (purs) havia decidit que tots els qui ^{hi} ~~hi~~ ^{part en}
el rebut ^{de la literatura} ~~de la literatura~~ ^{mostrada} ~~mostrada~~ ^(potser tenien raó)
mentre el pur és inviolable, ~~el pur~~ ^{que els} ~~judicaven~~ ^{guanyaven}
dels premis pagats pels exilats, era literatura de primera classe
(potser s'equivocaven) Tot això te ^{nia} poca importància més
servia ^{per} ~~per~~ ^{per} fomentar ^{un} ~~un~~ ^{petit} ~~petit ^{defecte} ~~defecte ^{sense} ~~sense ^{grans} ~~grans ^{con-} ~~con-~~~~~~~~~~

6
buit mes absolut.

I el mateix esdevenia - encara que, on ^{menor escala} ~~... i mateix de les~~
perquè els altres eren menys poderosos - amb els dictadors de
la ^{escola} ~~l'escola~~ que era una nova escola catalanesca feta a la
guisa dels ~~aristòcrates~~ ^{salvats qui pugui}, també eren mestres en per el
buit als que no pensaven com ells i a enlairar i ^{sanctificar} ~~desficar~~ quel-
sevol escriptor que per far o per netas, els caigués en gràcia.
Aquests també practicaven la dictadura més ^{rigurosa} ~~severa~~, enlairant
els seus i ignorant els altres.

(~~Apar potser, ~~parlar dels seus~~ Elnes, pag 5~~)

En tot cas, ho repeteixo - ~~no~~ malaventurat aquell que pretenia
conserve la seva independència literària o política. No seguir
el guiatge d'aquest o d'aquell altre dictador, ^{o dictador} no per-li acat-
tament, ^o desconeixre la seva autoritat!

hagut de fumar tot un paquet de cèl·les i ^{begut} mitja em-
 pol·la de conyac després ~~de~~ d'aquest esgotador esforç havia ja
~~est~~ promès ^{solennement} no figurar mai més en cap jurat de no-
 vella encara que l'obliguessin també a dimidir del seu
 ben remunerat i còmode, a estones fins divertit, ^{farrec} treball de cri-
 ti.

Quant al públic, en general, després d'haver tra-
 tat de llegir la novel·la sense haver-ho conseguit a pe-
 sar de la gran i lloca voluntat ^{que hi posseïen} callaven de por d'esser tractats d'ignorats i d'inse-
 ribles. ^{per no dir envejats.} Una novella que tots els crítics literaris ^{consagrats} ~~declaren~~
^{per absoluta unanimitat, declaren} genial, qualsevol cosa dir que no n'ha entès ni ^{gens} ~~cap~~ ^{menys} ~~menys~~
 ni ^{mica} que francament l'ha trobada aborrida.

Per començar, després de l'èxit clamorós de "Eucaliptus mari-
 comial", èxit sense precedents en la ja cloriosa història
 del català reneixent amb els milers d'exemplars collo-
 cats en els llocs més visibles de les llibreries. Amb la re-

Foragitada del Paradís

i no per culpa de la poma

Fragment de la segona part de les meves memòries

A casa de la meua sogre ~~era~~ jo m'havia refugiat en un
mutisme quasi absolut. ~~Y el~~ ^{homes parlava} ~~pol. que comentava~~ ^{era so-}
~~bra~~ del temps: fresca, calor, vent o pluja o dels verbs irregulars i
defectius de la llengua francesa, tema plaent a una
de les meves cunyades, molt versada en gramàtica

~~Es la família de la meua~~

Pog: dues
tres
quatre

En 1931

Políticament Espanya s'havia
estava consti-

tuita en república i per que tota la gent
arreglada i quasi unànimement, lamentava

Espanya (tenien por de perdre-hi els calers
i la possibilitat de refer-ne)

Un dia vaig rebre ~~una~~³ carta sorprenent: un Senyor
molt cerimoniós i ~~correcte~~ ~~En~~ demanava amb
molt d'interés si jo era la senyora Aurora Bertrana ~~de~~
~~Salazar~~. En confirmar-li ho, es va ficar la
ma en una de les butxaques del jec, en va treure
una cartera i, de la cartera un bitllet de ~~200~~ mil
Franques Suïsses. Me'l va allargant, bo i dient
que me l'enviava el meu oncle de Xile: el senyor

Don Ramon Salazar y Monreal.

~~que jo ignoro quina cara vaig fer, No recordo les~~
~~que jo ignoro quina cara vaig fer, No recordo les paraules~~
~~que vaig dir, Només sí que no creia en el que veia~~
~~paraules que vaig dir, Només sí que no creia en el que veia~~
En semblava retornar al deliri de la febre, di-
rant el qual, el meu esperit havia volat
fins el camp de concentració de Saint
Gyprien i ~~com~~ compartit diners i abraçades
entre els meus amics concentracionaris.

força. ^{d'alguns} (En tot cas ~~la~~ ⁽⁴⁾ ~~força~~ d'alguns, els prote-
la dels malavintuts
gets per una de les nombroses dictadures • edito-
rials i literàries que dominaven el petit-gran
~~país català digne de millor sort~~

força. Una força negativa, és clar, però que satisfia
els pobres ambiciosos individualistes impotents en la creació
encara que forts en l'emulació.

dansat a Gràcia ⁷ ~~del~~ ^{Posterior} ~~capítol~~ i ara presentava
de fer-ho a Gràcia davant d'un públic extraordinàriament
ment escollit i totalment encoratjat de beixaca

~~2~~
~~Y apuro quina cara vaig fer. No recordo les paraules que vaig~~
~~dir. Només sé que no veia en el que veia. Em semblava~~
~~reviure el deliri de les febres de febre del càncer tot just su-~~
~~perat. Havia volat fins el camp de concentració de Saint Cy-~~
~~près i repartit diners i abocades entre els meus amics~~
~~concentracionalistes. Mirava el bitllet i no podia creure~~
~~en la realitat de la seva existència.~~

Unil francs Suïssos! Unil francs en un sol bitllet am-
ple, groixut, consistent... Prou dies pera menjar
~~un~~ unil dies a base de patates i arròs bullits amb aigua
i sol!

Aquell tros de paper constituïa un miracle, engendrava
uns altres miracles. Només de palpar-lo ja m'havien
fugit totes les preocupacions immediates. Més encara,
el cap començava a omplir-se de perdalets.

En un dir Jesus aquella quantitat havia estat

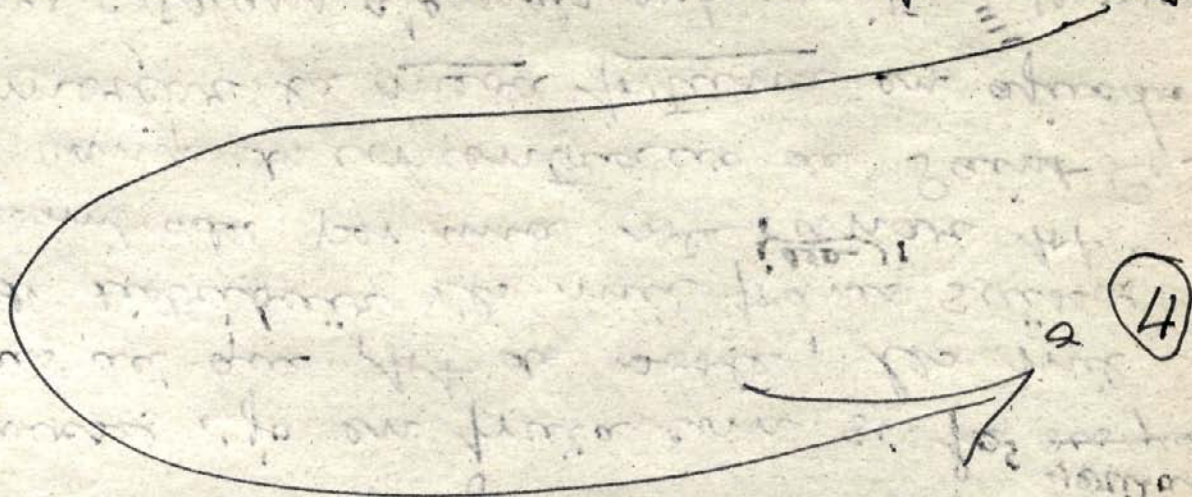
45
Distribuïda ^{quia} imaginàriament ~~en mil formes diverses~~ els mil francs suïssos
i jo en fruïa com si ho visques. Però veus aï que tot de
sotle, les mil maneres de distribuir els mil francs suïssos
van ésser escombrades per una sola ~~intenció i propòsit~~ ^{idea}
: Anar tot seguit al camp de concentració de Saint
Cyprien, emmercar la meua fortuna en ajudar els preso-
ners catalans, afamats, enfredorits, desanimats. Si l'oncle
Ramon haques sabut que els seus mil francs suïssos anaven
a ésser invertits fins l'últim centíem en ajudar aquell
grup de republicans vençuts concentrats en un camp fran-
ces; si hauria pensat d'haver-me'ls enviats. Però tant
se val! Els francs eren meus i jo en ~~faisia~~ ^{faisia} el que voleria.
Jo, llavors, ignorava que entre aquells 80000 homes
presoners hi havia Antonio Machado.

(11)
Im rejovenia! Judgeu si n. havia fet de
miracles el bitllet de mil francs suïssos!

En un dir pesús aquella quantitat havia
estat distribuïda imaginàriament de mil
formes diverses i jo en fruïa com si fos ^{veritat} ~~vis que~~

Pero, veus ací que tot de sobte, les mil
maneres de distribueir els mil francs suïssos
van ésser esmbrades per una sola ^{idea} ~~manera~~ tot
seguit al camp de concentració de Saint Cy-
rien, esmerçar la meua fortuna en ajudar
els presoners catalans afamats, enfredorits, desani-
mats. Si l'oncle Ramon hagués sabut que els seus
~~mil~~ francs suïssos anaven a ésser invertits fins
l'últim centim, en ajudar aquell grup de

~~sol, espès i ample bitllet de banca ~~per~~~~
~~Primer diners per menjar mil dies a base~~
~~de patates i arros bullits amb aigua i sal~~

2 (4)

republicans vençuts concentrats en un camp
francès. s'hauria pensat d'haver-me'ls
enviat. Però tant se val! Els frances eren
~~meus i jo en feia el que volia.~~

El camp de concentració de
Saint Cyprien

Per un subtil suís possessor d'un bitllet de viatges francs - No oblidem que jo gaudia en aquell moment d'amb dues ganguers embarcar-se en un ràpid nocturn i arribar a Perpignan a primeres hores del matí, era cosa fàcil. Un cop a la capital rossellonesa, informar-se dels mitjans de Transport que ~~ens~~ la unien amb un poble de mala mort anomenat Saint Cyprien sur mer, continuava essent senzill. Em vaig embarcar en un autocòmnibus ple a vessar de dones i de ~~noies~~ mainada, la majoria dels quals parlaven ^{les més ben dites "viduades"} amb tota mena d'accentos ~~perpinyanesos~~ o castellans. Van deixar tots a Saint Cyprien i, en sobrevolsa i fraternal maltonada, ^{dones} ~~jo~~ ~~una de tantes~~ ~~elles i jo~~, les mainades i ~~els~~ ^{de queviures} ~~istells~~ ^{divinació} ens van enmarxar al camp de concentració. No era gaire lluny i ens quedava lla bonior de la gentada concentrada ~~en~~ la platja. ^{Era com un} ~~perpinyanès~~. No ~~era~~ ^{feia} un dia propici a seure o a jugar prop la Mediterrània. Be-

M^{re} vaig adreçar ~~al~~ al cap dels senegalesos, els
 quals, armats en mà i case metàl·lic, es mos-
 traven salvatgement rigorosos de vigilar presoners
 de raça blanca. El qui els manava era un mili-
 tar francès de poca graduació, amable i complaent.
 Em deia que cercar un individu determinat
 entre aquella munició d'homes era impossible.
 Però si jo li escrivia un nom, ell el feia veïdar
 per mitjà d'un enorme amplificador de veu la po-
 tència del qual arribava a cinc o sis quilòmetres
 lluny. Li vaig escriure el de l'editor Rafael Dalmau
 i un moment després aquest nom retronava en l'
 aire s'escampava enllà del camp. Quan
 aquella veu apocalíptica passava per damunt

~~refer~~
a mans planes. Aquest somni febrils, encara que semblés
un fet inevitable: no un fet real, es va realitzar ~~per la~~ ^{per la} ~~encara~~ ^{per la}
~~mes modest~~ ^{que el somni del} ~~per un voler~~ providencial del qual per
l'airat, es va realitzar, per bé que ~~amb~~ ^{amb} més modestia que el del somni.

Les meies Bossel van fer venir un metge, ~~es~~ van tenir cura de
mi com dues bones infermeres i així que veig poder apuntar
la ploma veig escriure a Rafael Dalerau que m'havia
escrit des de Saint Cyprien, promentent-li que així que ~~me~~
~~en fos possible hi aniria. Com hi aniria? No ho sé, el~~
~~diners del oncle de Lili en aquell moment.~~ ^{En aquell moment} ~~a Barcelona, el~~
~~qual me havia escrit i promès que m'ajudaria, jo explicaria~~
~~el ben i un cop a Perpignan corria a Saint Cyprien amb~~
~~un pa de sucre i dos o tres paus de sucre a aquells catalans~~
~~que patien i més que físicament, que ja era prou també hi~~
~~era~~ moralment i espiritualment.

103

~~inhumans~~ ~~apocalípticu~~
veu ~~extra-humana~~ ~~passava~~ pel damunt de la multitud
es produïa
un silenci sobtat en el qual, tot d'una ~~de sobte~~ s'escampava la remor
remor de l'~~onatge~~. Vuitanta mil homes escoltaven d'orde-
ment, esperant oir el seu nom, ~~aquella~~ ^{el bram de l'amplificador} ~~veu~~ ^{monstruosa}
El de Rafael Dalmau sonava i jo esguardava ^{impacient} ~~aquella~~
gran massa gris i immòbil ^{on} ~~un camp~~ ^{de cibada} ~~d'insorba~~
~~retallava aquest~~
~~abans d'executar-se la marcialada.~~ ^{Tot de sobte vaig veure}
~~obrir-se un solc, un home~~ ^{les flexibles plantes}
~~que s'obria un solc, un home~~
~~tan gris com els altres, tan brut i espalliat com els altres,~~
sorgia davant meu, es llençava als meus braços.

Jo havia llogat una habitació per dormir en un ^{modest} hotel de
Perpinyà. No comptava prendre-hi ni un sol repàs. Des-
pendria la meua fortuna sencera en el camp de concen-
tració de Saint Cyprien, on tants catalans s'hi morien
morien de gana.

~~103 B~~

Jo llavors ignorava que entre aquells
80 000 homes hi havia l'Antonio Machado.
Si ho hagues sabut, amb quin goig no hauria
també fet cridar el seu nom i més tard el hauria
invitat a compartir aquelles ^{menjades} ~~apats~~ frugals que
feiem asseguts en rotlle damunt la sorra de la
platja!

Jo havia llogat una habitació per dormir
en un modest hotel de Perpinyà. No comptava
pendre hi ni un sol àpat. Despendria la meua
fortuna sencera en el camp de concentració de
Saint Cyprien on tant homes es van morir
de gana. - Per a alimentar - los a tots, havien
calgut molts milions -

Inconvenients Pessó post operatori del muntaner turbacions

Ecos post operatori
Resonància del muntaner
en la vida literària catalana

Encara se'n parlava i sobretot ~~El~~ Embell psicopàtic encara es ve-
nia molt. De llegir la novel·la, ningú o quasi ningú no s'hí
~~havia vist~~ ^{amb cor.} ~~El~~ qui no aconseguia, era a força ~~de d'aspirin~~
de voluntat, de perseverància i d'aspirines abundantment ad-
ministrades. ~~Aquests perseverants~~ ^{Aquests perseverants} pels observats lectors la bona fe ~~de la qual~~ es basaven
principalment en la ~~tinguda~~ creença que una obra premiada ho
de ser bona. El ~~crèdit~~ ^{no la hi trobava però mai no trobava gosa de con fessar-ho} lector, basant ~~se en la bona fe de la~~
~~pròpies conviccions~~ ^{l'entendria} s'acusava a ell mateix de poc preparat a
aquella mena ~~d'obres~~ ^{de lectures} ~~enrichades~~ ^{pròpies de gent}. En comentar la d'
en Séneca solia dir que a ell li agradava afirmació que el
col·locava en franca superioritat ~~respecte de la~~ ^{o massa} ~~del seu~~ ^{(pudor}
interlocutor el qual ~~no~~ ^{generalment} havia tingut poca paciència ^{(per a}
acabar de llegir l'obra ~~inter-~~

que conseruien els esmentats títols ~~en~~ ^{en} ~~parcs temàtics~~ ^{a aquelles dictadures} ~~de~~ ^{de} ~~la~~ ^{de} ~~primera~~ ^{de} ~~i posseir la més perillosa pels escriptors~~ ^{era} ~~era~~ ^{era} ~~els primers~~ ^{els primers} ~~entre els quals figurava, més o menys~~ ^{entre els quals figurava, més o menys} ~~els malaurats aquell al qual l'Esperit Sant desestimava~~ ^{els malaurats aquell al qual l'Esperit Sant desestimava} ~~menys que més desconsolada la dictadura de l'Esperit Sant~~ ^{menys que més desconsolada la dictadura de l'Esperit Sant} ~~nom que li havia estat discernit per la veu sempre ben orientada del~~ ^{nom que li havia estat discernit per la veu sempre ben orientada del} ~~de les lletres catalanes~~ ^{de les lletres catalanes} ~~Aquest individu distribuïa les seves men-~~ ^{Aquest individu distribuïa les seves men-} ~~ses protectores darrunt dels seus escolits. Aquell que~~ ^{ses protectores darrunt dels seus escolits. Aquell que} ~~neixia com a dictador espiritual, intel·lectual~~ ^{neixia com a dictador espiritual, intel·lectual} ~~i moral ja estava~~ ^{i moral ja estava} ~~llest, no se li d'organy concebia cap premi; no figuraria en~~ ^{llest, no se li d'organy concebia cap premi; no figuraria en} ~~cap antologia~~ ^{cap antologia} ~~ni cap diari català amb més o menys prete-~~ ^{ni cap diari català amb més o menys prete-} ~~clarical, no l'esmentaria, el buit absolut es faria a l'entorn de~~ ^{clarical, no l'esmentaria, el buit absolut es faria a l'entorn de} ~~la seva obra - bona o dolenta, el factor~~ ^{la seva obra - bona o dolenta, el factor} ~~qualitat no influïa~~ ^{qualitat no influïa} ~~ni al dictador~~ ^{ni al dictador} ~~ni als seus subvintats, col·laboradors o~~ ^{ni als seus subvintats, col·laboradors o} ~~adictes. Les obres enviades a conèixer per un autor que no~~ ^{adictes. Les obres enviades a conèixer per un autor que no} ~~hagués fet prova d'acatament i submissió al dictador~~ ^{hagués fet prova d'acatament i submissió al dictador} ~~Esperit Sant veuria o millor dit, sentiria la seva obra bona~~ ^{Esperit Sant veuria o millor dit, sentiria la seva obra bona} ~~o dolenta - ho repeteixo - submergida en l'ombra fàl·la del~~ ^{o dolenta - ho repeteixo - submergida en l'ombra fàl·la del}

a massa pudor per saber se elegir ⁽²⁾ ~~la~~
un silenci embarrassós. La nova novella d'en
Sèneca premiada amb el "Muntaner", era d'una se-
tualitat equivoca a vètes, monstruosa en la que inex-
plicablement es barrejaven errors històrics i geogràfics
propis de la generalitat de l'autor. Perquè si un geni
no es pot ^{de} permetre barrejar ^{sexes,} èpoques, ^{com}
es coneixeria que és un geni? El més vulgar dels historiadors,
el menys savi dels geògrafs, el més corrent dels fisiòlegs
A' escriure correctament una novel·la de viatges ^{o d'amor}
fondeix les Illes Filipines amb les Canàries, l'aparell digestiu amb
el sexual i el motor amb la dinamo

L'hon. En comentar amb algun company de tertúlia, ~~l'hon.~~
~~l'hon.~~ l'actor fracassat de "Eubell Prispatic" } la genial obra
d'en Sèneca ho feia amb gran prudència i reserva. No era
una novel·la per comentar entre catòlics i protestants;
encara menys si la mainada ja es grandeta i com-
ença a ficar imprudentment el nas en lectures conceps-

esborrallar unes quantelles: l'homenatge a un amic, l'aniversari de la seva mort (els morts eren objecte del més fervent culte dels vius, la publicació d'un opuscle, el nomenament per a un càrrec (els càrrecs no són eterns i hom manté sempre l'esperança de substituir l'anomenat)

alguna aristocràtica ~~dama~~ ⁵ En Sèneca no havia
consentit que la ~~dama~~ ^{donzella} estrangera. ~~Ultimament~~ ^{Ultimament} les
noves tenien més sensacionalitat. ~~En Sèneca passava~~
el reportatge que inventava el fertíl cura-fera dedicada a en Sèneca
temporada a Venècia. Des de Venècia enviava precioses pos-
tals als seus admiradors: admiradors de Catalunya. Les escrivia
amb una lletra ample i elegant, de col·legiala distingida, els que
qui rebien aquestes postals s'imaginaven la vida més o
menys festuosa d'en Sèneca invitat d'honor d'un dels ^{amos o mestres} ~~palais~~ ^{que illustrava la postal.} ~~El palau sorgia~~ ^{d'aquells} ~~neixement~~ ^{gorgunt} ^{y'aguantava} com per miracle amb els ciments
més ^{verds i espessos} ~~verdoses i espessos~~ ^{opacos} ~~basats~~ ^{en argues} ^{del gran canal.} Hom no sabia - les postals
no ho precisaven - en quin ^{d'aquells} ~~grans~~ ^{després d'amarats} ~~palais~~ ^{en companyia}
~~de història~~ ^{i de venerable podridura} ^{agutic històrica} ^{l'història} ^{traïcions}
~~de grans prínceps i princeses~~ ^{en Sèneca} ^{d'història} ^{podridura}
~~d'escabro~~ ^{de grans} ^{(amb aurnals} ^{amb} ^{perfum de} ^{podridura} ^{en compen}
^{hoste} ^{verganes, crims} ^{de grans} ^{prínceps o princeses} ^{via} ^{en Sèneca} ^{una exis-}
^{tència} ^{naturalment} ^{al·lucinant} ^{que flotava} ^{entre amors}
^{incertuos} ^{orgies} ^{homo-sexuals} ^{... pròpies dels} ^{genis} ^{amics dels}
^{genils} ^{novellistes}

llegir la fins al final. Alguns d'aquests en oir la frase afir-
mar del pretès començat començaven a dubtar de

al·lo' que hem sol anomenar l'opinió pública -
o, si ho preferim: l'absència d'opinió d'uns jurats
de premis literaris, de crítics literaris i finalment de le-
ctors de novelles.

La situació del fet que hem ^{definit} ~~anomenat~~ ^{com a} opi-
nió pública o absència d'opinió pública - nos
~~no~~ ^{no} depenia originalment i exclusivament de la exis-
tència d'una Editorial hàbilment manegada
per un grup d'homes ~~ambiciosos i gens~~ ^{idealistes i} ~~ambiciosos~~. El mal era més
 ~~greu i més complicat i molt més greu i més general~~

un panet de iena de 3 p.
fermatge ratllat 100 grs.
un bitllet no massa gros

cent voltes però ^{la} gran "Editorial Europe"
preparar de aquestes qualitats potser mas
^{reges} per a el tarannà del setmanari
^{d'at.} refinades i d'aquest mateix fet; peritlloses
qualitats utilitaris d'en "Cuea-Fera" com -
en servien millor els interessos de la "Editorial
uma" y de passada, estalviava feina a en Sallent. A
de signar les seves masses epigrames en Sallent
d'escriure crítiques. - Les formulava de pa-
en molt escollides. Amb Goday
pseudonim de "Cuea-Fera" no ~~se~~ P'havia pas in-
el mateix ~~(mat)~~
Goday. Li va treure un company de
cò tan bon caricaturista com mala bèstia. En
y era alt i ^{era} llarguerut i blincadis com
cuc. Quan començava de moure's from
sabia si aniria endavant o endarrera
a la dreta o cap a l'esquerra, zigzaguejava

satèl·lits.

13

Cada un d'aquests grups decidia quin eren els bons escriptors, ignorava els del grup rival i donava patent d'excel·lència als triats. Hi d'aquell que no entrava en algun d'aquests grups, que no reconeixia un capintest o quia que no s'aval·lia a la benevolent protecció d'un crític tal o qual que no figurava en cap bàndol literari o polític.

I dic polític perquè si en principi tots figuraven i es declaraven ^{horzullozament} catalans, a l'hora de demostrar aquesta fraternitat, tot ven divisions i baralles. Res més català que un d'aquests imitadors de l'esperit Sant de les lletres del país, però ^{també} res menys fraternal que un d'aquests dicladors de pa sucat amb oli davant d'un altre rival també de pa sucat amb oli, ^{quan} ~~que~~ no opinés com ell opinava.

La, tramma d'aquesta ~~novel·la~~ 15 nova obra literària era
de l'any, la millor de tota una època, potser la
~~molt calera~~ No solament era la millor novel·la de l'any sinó
millor de totes les novel·les escrites en català ~~en el~~ durant
segle vinté. tot el

Algun jove barrigotista anarquic i d'esperit con-
tradictori va gosar dir en veu alta que la
novella d'en Sèneca era una pura llauana
però cap home (ni dona) de senty no va fer cas
d'aquest ^{opinió} cotivabot. L'afirmació del barrigotista
~~van decidir~~ era un pur esclat d'enveja. I el mateix qualifi-
ficatíu d'envejos hauria estat aplicat a qualsevol que
hagués gosat comentar desfavorablement la pri-
mera i gran novella d'en Sèneca. Així va quedar ^{assegurat} ~~confirmat~~ el ^{l'exit} ~~proposit~~ plan
d'en Figols del diabòlic pla d'en Figols

18
Football - és un ^{petit} exemple ~~que us ofereixo~~ - El públic allí
amb espontaneïtat i franquesa; xiulava els judges, els tirava objectes
pel cap, a vegades: els agredia a cops de puny - mentre que
En el ^{reduït i pobre} minúscol món literari ningú no gosava dir el que
sentia per por d'esser titllat d'ignorant o d'
envejós

Els catalans en aquella època practicaven feroçmen-
tent el separatisme. No entre altres regions o po-
bles d'Espanya sinó entre els mateixos catalans.
Aquella dita que l'unió fa la força la tenien ben
oblidada. Potser fins i tot algu' creia que la de-
sumió feia la força i s'emercava a cultivar-la
- ~~la desunió~~, vull dir. Fos com fos, l'individualis-
me i la insolidarietat l'absència de solidaritat i companyo-

Si hi amagava, amb més o menys dissimulació i habilitat
 de les esmentades dictadures
 una dictadura. Es pot dir que tot el món literari del país
 hi estava sotmès i malaventurat aquell que no es
 sotmetia ^{al menys a un dels grups dominants}. Aquell que gallejava d'independent. Ja es
 tava ben fregit! i volia prescindir-ne ja estava llest.
 Tothom li girava l'esquena.

D'aquestes dictadures editorials les de caire més perillós
 per l'escriptor que pretenia ^{nomand} ser lliure eren les que regien
 de lluny o de prop ~~dirigia~~ manegava un escriptor
 intrigant i perillós que hom anomenava l'Esperit
 Dant de les lletres catalanes. Per un misteriós
 fet aquest home exercia una autèntica dictadura
 damunt les ~~lletres~~ ^{lletres} literàries del país. Ell determinava

En aquella època a la gran parla catalunya es cele-
brenen dues menes de jocs florals. Hi havia els jocs flo-
rals dels bons i els jocs florals dels dolents. En cada ins-
titució la bona i la dolenta ~~per~~ la llengua emprada en
els treballs literaris era el català, un català corrent més o menys
perfecte segons els autors. Els jurats que jutjaven els
treballs eren catalans, i els autors també.

ob servava un silenci emborassat. L'obra de'n Seneca premiada a
on la sexualitat (equivoca i ~~exagerada~~)
amb el munt d'errors era d'una sexualitat ~~bovina~~ sovint amb la fan-
tasia geogràfica. En comentar "Embell Psicopàtic" amb algun
company de tertúlia, ^{solia} assegurar que la novel·la resultava
interessant encara que ~~preferia no comentar-la~~ ^{altre comentari podia fer?} Si se'n podia
estar, preferia no comentar-la. En realitat, llevat dels savis
col·laboradors d'en Figols, amb l'intelligent molerera al da-
vant, cap pretès lector de "Embell Psicopàtic" no ~~la~~ ana-
litzava la novel·la, no discutia l'argument ni l'estil, es li-
mitava a afirmar amb ~~poques~~ ^{breus} paraules, que era una bona
nouvel·la. La prova que es venia com pa beneït. Així
s'anava ^{formant} l'escampant la llegenda del geni novellístic d'
en Seneca i la Gran "Editorial Europa" hi feia el seu
negociet. En Cura Tera hi contribuïa amb eficàcia i
energia ^{indefallent}. No ~~deixava~~ permetia que s'extingís el caliu
de l'èxit, Inventava cròniques sensacionals a base de legen-
des amoroses, idíl·lies imaginàries entre el, encara formós, jovezell i

tuades més o menys lliures com ho era el cas de "Embell
Psicopàtic"

Més que ^a la novella però, la gent s'interessava per el
autor

~~Retrobament amb Ginebra~~ ^{former Parado} Gilly

~~Al final~~ cap a les darreries del mes
de juny del 1938 vaig abandonar Barcelona,
na per anar a Ginebra on esperava ren-
dir-me amb el meu marit.

Ell havia marxat temps ho i jo no
n' havia rebut cap notícia.

L'any 1938, en plena guerra civil i
en franca ~~devallada de la vida~~
~~acumulació de dificultats i~~
~~perills de les mares,~~ jo havia tornat
a Suïssa

ben trist, ben lamentable. Però la rebel·lió ³⁴ militar,
(tal ^{venguda} com) anunciava per ràdio al mateix general
Goded, la pau i la tranquil·litat tornarien a
regnar al país.

Com ens equivocavem!